

TÜRKİYE'DE TURİST VİZESİ VEYA İKAMET İZİNİ İLE BULUNAN YABANCILARIN ÇALIŞMA HAKKINA İLİŞKİN BİLGİ NOTU



İÇİNDEKİLER

- 01 Amaç ve Yararlanıcı
- 02 Çalışma Hakkı Nedir?
- 04 Turist Vizesinin veya İkamet İzninin Çalışma Hakkı Kapsamında Sağladığı Haklar Nelerdir?
- 05 Çalışma İzni Türleri ve Sağladığı Haklar Nelerdir?
- 07 Yabancı Öğrencilerin Çalışma Hakkı ve Kapsamı Nedir?
- 08 Kaynaklar

AMAÇ

Bu bilgi notu, Türkiye'de turist vizesi veya ikamet izniyle bulunan yabancıların çalışma hakkına ilişkin bilgi vermek amacıyla hazırlanmıştır.

YARARLANICI

Bu bilgi notunun yararlanıcısı LGBTİ+'lar başta olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan ve Türkiye'de turist vizesi veya ikamet izniyle bulunan yabancılardır.



ÇALIŞMA HAKKI NEDİR?



Temel insan hakları arasında yer alan çalışma hakkı, herkese devlet tarafından asgari şartları oluşturularak isteğe bağlı olarak tanınan ve insanlık onuruna yaraşır bir gelir sağlamaya dayanan herhangi bir faaliyette bulunma hakkı şeklinde tanımlanabilir. 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 48. maddesinde herkesin dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahip olduğu, özel teşebbüsler kurulmasının serbest olduğu ve 49. maddesinde çalışmanın herkesin hakkı ve ödevi olduğu ifade edilmiştir.

Yabancıların Türkiye'de çalışabilmeleri kural olarak mümkündür. Ancak ilgili mevzuatta yalnızca Türk vatandaşlarına tanınmış avukatlık, noterlik, özel güvenlik

görevlisi gibi bir kısım meslek ve görevlerde yabancıların çalışması mümkün değildir. Yabancıların Türkiye'de bağımlı veya bağımsız çalışmaya başlamadan önce çalışma izni (veya çalışma izni muafiyeti) alması gerekmektedir. Çalışma izni, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından resmi bir belge şeklinde düzenlenen ve geçerlilik süresi içerisinde yabancıya Türkiye'de çalışma ve ikamet hakkı veren izindir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı çalışma izni başvurularında istihdam ve çalışma hayatına ilişkin gelişmeler, sektörel ve ekonomik dönemsel değişiklikler, yabancıların uyruğunda bulunduğu ülkeyle ilgili ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler gibi bir takım kriterleri göz önünde

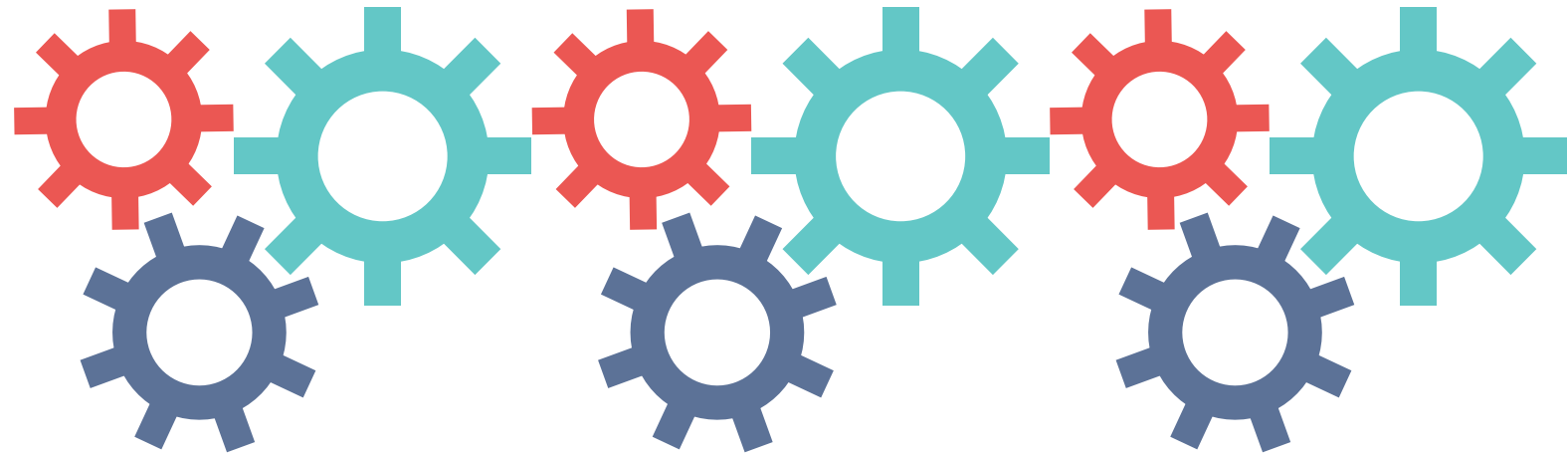
ÇALIŞMA HAKKI NEDİR?

bulundurmaktadır. Yabancıların çalışma izni başvurularında işyerlerinin ve yabancıların kural olarak karşılaması zorunlu olan bir takım şartlar bulunmaktadır. Bu şartların başlıcaları çalışma izni talep edilen iş yerinde en az beş Türk vatandaşının istihdam ediliyor olması, işyerinin ödenmiş sermayesine ilişkin parasal sınır ile yabancıya ödenecek ücretlere ilişkin parasal sınırlardır.

Kural olarak yabancıların çalışma izni olmaksızın Türkiye'de çalışmaları veya çalıştırılmaları yasaktır. Çalışma izni bulunmadan çalıştığı tespit edilen yabancılar sınır dışı edilmek üzere İçişleri Bakanlığı'na bildirilmektedir. Bununla birlikte mevzuatta veya Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalar veya uluslararası sözleşmelerde çalışma izni almadan

çalışabileceği belirtilen yabancıların çalışma izni almadan çalışmaları veya çalıştırılmaları mümkündür.

Çalışma izni başvuruları ülke içerisinde doğrudan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına, yurt dışında ise yabancıların vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilikleri veya başkonsolosluklarına yapılır. Çalışma izni uzatma başvurusu çalışma izni süresinin dolmasına altmış gün kalmasından itibaren ve çalışma izni süresi dolmadan yapılır. Yurtdışından yapılan başvuruya istinaden çalışma izni verilen yabancıların çalışma izninin geçerliliğinin başladığı tarihten itibaren altı ay içerisinde Türkiye'ye gelmesi gerekmektedir.



TURİST VİZESİNİN VEYA İKAMET İZİNİNİN ÇALIŞMA HAKKI KAPSAMINDA SAĞLADIĞI HAKLAR NELERDİR?

Turizm vizesi, Türkiye'ye turistik veya resmi ziyaret, iş görüşmesi, konferans, seminer, toplantı, festival, fuar, sergi, sportif etkinlik, kültürel ve sanatsal etkinlik gibi amaçlarla gelmek isteyen yabancılara verilir. Turizm vizesi kişiye yalnızca turistik amaçlarla ülkeye giriş yapma hakkı tanımaktadır. Turizm vizesi ile Türkiye'de bulunan yabancıların Türkiye'de bağımlı veya bağımsız çalışmaya başlamadan önce çalışma izni (veya çalışma izni muafiyeti) alması gerekmektedir.

Ancak turizm vize ile ülkemizde bulunan yabancıların yurtiçinden çalışma izni başvurusu yapması mümkün değildir. Yurtiçinden toplam süresi en az 6 ay olan ve geçerliliği sona ermemiş ikamet izni bulunan yabancılar çalışma izni başvurusunda bulunabilmektedir. Yabancıların ikamet izni olmadığı durumda, uyuşunda bulunduğu ülkedeki Türkiye Cumhuriyeti temsilciliğinden çalışma izni başvurusunda bulunması gerekmektedir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından düzenlenen çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti ikamet izni yerine de geçmektedir.

İkamet izni ile Türkiye'de bulunan yabancıların da kural olarak Türkiye'de bağımlı veya bağımsız çalışmaya başlamadan önce çalışma izni (veya çalışma izni muafiyeti) alması gerekmektedir.

ÇALIŞMA İZİNİ TÜRLERİ VE SAĞLADIĞI HAKLAR NELERDİR?

Ön İzin

Mesleki yeterlilik gerektiren sağlık ve eğitim hizmetlerinde çalışacak yabancıların çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde ön izin alınması gerekmektedir. Ön izin vermeye yetkili kurumlar sağlık hizmetlerinde Sağlık Bakanlığı, eğitim hizmetlerinde ise Milli Eğitim Bakanlığı'dır.

Sürelili Çalışma İznili

Çalışma izni başvurusunun olumlu sonuçlanması halinde yabancıya, iş veya hizmet sözleşmesinin süresini aşmamak koşuluyla, gerçek veya tüzel kişiye ya da kamu kurum ve kuruluşuna ait belirli bir işyerinde çalışmak koşuluyla ilk başvuruda en çok bir yıl; ilk uzatma başvurusunda en çok iki yıl ve sonraki uzatma başvurularında en çok üç yıl geçerli çalışma izni verilir. Sürelili çalışma izinlerinde uzatma başvurusunun yapılabilmesi aynı işveren yanında çalışıyor olmaya bağlıdır. Farklı işveren nezdinde yapılacak başvurular yeni bir çalışma izni başvurusu olarak değerlendirilmektedir.

Süresiz Çalışma İznili

Türkiye'de uzun dönem ikamet izni olan veya en az sekiz yıl çalışma izni olan yabancılar süresiz çalışma iznine başvurabilir. Ancak bu kriterleri karşılayan yabancıların süresiz çalışma izni alma konusunda mutlak bir hakkı bulunmayıp, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın takdir yetkisi mevcuttur. Süresiz çalışma izni sahibi yabancı uzun dönem ikamet izninin sağladığı tüm haklardan yararlanır ve kural olarak Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanır. Süresiz çalışma izni sahibi yabancıların seçme, seçilme ve kamu görevlerine girme hakkı ile askerlik hizmeti yapma yükümlülüğü yoktur.

ÇALIŞMA İZİNİ TÜRLERİ VE SAĞLADIĞI HAKLAR NELERDİR?

Bağımsız Çalışma İzni

İlgili mevzuatta profesyonel meslek mensubu yabancılara mevzuatta belirtilen diğer şartların sağlanması kaydıyla bağımsız çalışma izni verilebileceği düzenlenmişse de, profesyonel meslek grubu ifadesi tanımlanmamıştır. Bağımsız çalışma izninin değerlendirilmesinde yabancının eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı, Türkiye'deki faaliyetinin veya yatırımının ülke ekonomisine ve istihdama etkisi gibi faktörler dikkate alınır.

İstisnai Çalışma İzni

İstisnai çalışma iznine başvurma hakkına sahip yabancılar diğerlerinin yanı sıra (a) nitelikli işgücü olarak değerlendirilen, (b) nitelikli yatırımcı olarak değerlendirilen, (c) belirli bir süre için işvereni tarafından Türkiye'de gerçekleştirilen bir projede istihdam edilen, (ç) Türk soylu olan, (d) KKTC ve (e) AB üyesi ülke vatandaşları, (f) uluslararası koruma başvurusu sahibi, şartlı mülteci, geçici koruma sağlanan veya vatansız ya da insan ticareti mağduru, (g) bir Türk vatandaşı ile evli ve eşiyse Türkiye'de evlilik birliği içinde yaşayan yabancılardır. İstisnai çalışma iznine başvurma hakkına sahip olan yabancılara çalışma izni başvurusu, başvurunun değerlendirmesi, başvurunun reddi ve çalışma izni türleri hakkındaki 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu hükümlerinin uygulanmasında istisna tanınabilecektir.

Turkuaz Kart

Bakanlık tarafından eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı, Türkiye'deki faaliyetinin veya yatırımının ülke ekonomisine ve istihdama etkisi gibi kriterler çerçevesinde başvurusu uygun görülen yabancılara Turkuaz kart verilmektedir. Turkuaz kart sahipleri süresiz çalışma izninin sağladığı haklardan yararlanır.

YABANCI ÖĞRENCİLERİN ÇALIŞMA HAKKI VE KAPSAMI NEDİR?



Türkiye'de bir yükseköğretim kurumunda örgün öğretim programlarına kayıtlı olan yabancı öğrencilerin çalışma izni almak kaydıyla çalışma hakkı bulunmaktadır. Ön lisans ve lisans düzeyindeki yabancı öğrenciler ilk yıldan sonra ve kısmi süreli olarak çalışabilirler. Lisansüstü öğrenciler için ise bu sınırlama uygulanmamaktadır.

KAYNAKLAR

Mevzuat



6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu
Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik (Resmi Gazete: 17 Mart 2016, 29656)

Akademik Çalışmalar



Saliha Halıcı, Türkiye'de Yabancıların Eğitim ve Öğretim Hakkı, Yüksek Lisans Tezi, 2017, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Murat Şen, İnsan Hakları Bağlamında Çalışma Hakkı, MÜHFD, C. II, S. 2, 2013.

"Türkiye'de Sığınmacı Ve Göçmenlerin Adli Yardıma Erişimi: Tespitler Ve Öneriler", www.mhd.org.tr, Erişim Tarihi: 22.05.2021.

"LGBTİ+'ların Hukuk Gündemine (İçeriden) Bir Bakış: 2019-2020", www.spod.org.tr/, Erişim Tarihi: 22.05.2021

İnternet Kaynakları



www.egm.gov.tr/yabanciyim-ikametgah-ve-seyahat-haklarimla-ilgili-bilgi-almak-istiyorum
Göç Sağlığı Dairesi Başkanlığı (saglik.gov.tr)
www.sbb.gov.tr/ozel-ih-tisas-komisyonu-raporlari/
<http://calismaizni.gov.tr>

HAZIRLAYANLAR

Av. Ayşe Dilara Kaçar
Av. Ayça Dođu
Av. Irmak Aybartürk
Av. Beste Küçükşahin
Av. İbrahim Barış Sayar



www.17mayis.org

www.kaosgl.org